

Slemmestad 24.01.2020

Klima og Miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

Innspill til Helhetlig plan for Oslofjorden (sak-17/3098)

Oslofjorden Friluftsråd vil med dette fremme noen synspunkter på Miljødirektoratets forslag til helhetlig plan for Oslofjorden. Vi slutter oss til direktoratets konklusjon om at vi både kan og bør gjøre tiltak for å bedre miljøet og tilgangen til fjorden. Analysen viser klart at desto tidligere vi kommer i gang, jo større er muligheten for å lykkes og jo rimeligere blir kostnadene for det som må til. Vi vil derfor oppfordre regjeringen til å følge opp forslaget og lage en offensiv tiltakspakke for å sikre Oslofjordens fremtid.

Generelt

Det er meget positivt at det nå lages en plan for å ta vare på miljøet i og rundt Oslofjorden og sikre grunnlaget for et aktivt fjordfriluftsliv. Vi er spesielt fornøyd med at også tilgangen til fjorden er tatt opp som et element i planarbeidet. Oslofjordens Friluftsråd ble etablert i 1933 nettopp på bakgrunn av miljøutfordringer og privatisering av de mest attraktive områdene rundt fjorden. Slik vi ser det er Miljødirektoratets forslag til plan et meget godt og nødvendig grunnlag for å sikre at også fremtidige generasjoner skal kunne videreføre det tradisjonsrike fjordfriluftslivet. Det er viktig med en helhetlig tilnærming til utfordringene. Miljøet i Oslofjorden påvirkes av mange faktorer både oppstrøms i nedbørsfeltet, langs kysten og i havet. Å bedre miljøet i fjorden krever derfor et bredt sett med tiltak i alle tre myndighetsnivåene og holdningsendring i befolkningen. Vi støtter alle forslag til tiltak som fremmes av Miljødirektoratet, men mener at regjeringen på enkelte områder må være mer konkret og gå lengre enn det direktoratet har foreslått.

Sammenfatning av kunnskap

Mye av den tilgjengelige kunnskapen om forholdene i fjorden er samlet i planforslaget, med vedlegg. Det vil alltid være områder hvor det kan være behov for mer kunnskap, men direktoratet har på relativt kort tid samlet en imponerende kunnskapsbase som gir et godt utgangspunkt for å gjennomføre systematiske tiltak. Vi vil spesielt fremheve at det for første gang er laget en samfunnsøkonomisk verdsetting av Oslofjorden. Dette vil kunne bidra til en mer nyansert debatt i spørsmål hvor ulike interesser står mot hverandre, slik at ikke kortsiktige næringsinteresser uten videre blir tillagt større vekt enn fellesskapets langsiktige interesser.

Oslofjordområdet er Norges tettest befolkede og befolkningen vokser. Det er derfor avgjørende å iverksette kompenserende tiltak umiddelbart. Vi bruker fjorden og kystområdene mer intensivt, har bygget ned mange av de viktige naturområdene og har ikke bygget ut infrastruktur for kloakk og overflatevann i takt med behovet. Avrenning fra dyrket mark har igjen blitt en viktig kilde for tilførsel av partikler og næringssalter, etter at tidligere tiltak en

Adresse:
Vaterlandsveien 23
3470 Slemmestad

Telefon:
67 55 49 90
Nettside:
oslofjorden.org

E-post:
oslofjf@online.no
Org.nummer:
971 454 415

Bankkonto:
7878 06 09566

periode bedret dette. Effektene av klimaendringene, med blant annet økt ekstremvær, forsterker disse negative effektene av den menneskelige påvirkningen.

Miljøtiltak

Miljøutfordringene er mange og sammensatte. Derfor kreves det tiltak på en lang rekke områder for å bedre tilstanden. Direktoratet fremmer flere forslag som støttes.

En hovedoppgavene er å begrense utslipp fra kommunale kloakksystemer og avrenning fra landbruksarealer. Direktoratet peker her på økt ledningsnettfornyelse både for kloakk og overvann som viktige tiltak. Oslofjordens Friluftsråd oppfordrer regjeringen til å fremme konkrete forslag til hvordan kommunene skal påvirkes til å gjennomføre dette. Mange kommuner står overfor store utbyggingsbehov, men finner det vanskelig å prioritere dette innenfor sine budsjetter. Vi støtter også direktoratets forslag til tiltak for å redusere avrenning fra landbruket.

Direktoratet foreslår forbud mot utslipp av båtseptikk. Oslofjordens Friluftsråd støtter dette og ber om at det iverksettes tiltak som gjelder hele fjorden. Det bør også iverksettes tiltak for å bedre miljøforholdene i marinaer.

Restaurering av viktige naturverdier er et mål i planen. Nedbygging av strandsonen og omgjøring av kysten til industrilandskap er det vanskelig å reversere, men forbedringstiltak kan ha god effekt om det gjøres på naturens premisser. Oslofjordens Friluftsråd ber om at regjeringen setter av midler til å gjennomføre tiltak i større skala for å etablere urbane kystlandskap der en bruker kaifronter med ruglete overflate, for at bunndyr kan feste seg og etablere rev i gruntvannsområder.

Tiltak for økt tilgang til fjorden

Økt befolkning og nedbygging av fjordnære arealer gjør at det er nødvendig med tiltak for å sikre tilgjengelighet til fjorden. Miljødirektoratet foreslår tre hovedgrep, som støttes av Oslofjordens Friluftsråd: økt satsing på statlig oppkjøp og sikring, offentlig forkjøpsrett for strandeierdommer og juridisk bistand til kommunene for å slå ned på ulovlige tiltak og snikprivatisering av strandsonen.

Eiendomsprisene rundt Oslofjorden er blant de høyeste i landet. Oslofjordens Friluftsråd støtter derfor forslaget om å innføre offentlig forkjøpsrett, og ber regjeringen sette av 300 millioner kroner årlig til kjøp av strandeierdommer som kommer på markedet. Der det er mulig, kan strandområder skilles fra og eventuelle bygg selges. Vi vil også peke på at det må settes av tilstrekkelige ressurser til skjøtsel av eksisterende friområder, blant annet for å hindre gjengroing.

Forbudet mot bygging i strandsonen er i dag ikke effektivt nok. Det gis mange dispensasjoner hvert år for nye bygg, og tilgjengelige strandarealer minsker. I tillegg gjennomføres det tiltak uten tillatelse. Oslofjordens Friluftsråd mener at det i tillegg til straffereaksjoner må stilles krav om at slike tiltak skal tilbakeføres. Problemet med nedbygging av strandsonen er spesielt kritisk i Oslofjorden, og Oslofjordens Friluftsråd ber derfor regjeringen vurdere å innføre en egen vernelov for Oslofjordens strandområder, etter mønster fra Markaloven. Alternativt stramme inn dagens disposisjonspraksis gjennom andre tiltak.

Etablering av en sammenhengende kyststi har vist seg vanskelig. Oslofjordens Friluftsråd vil understreke betydningen av at dette arbeidet videreføres. Tilrettelegging av turmuligheter

langs fjorden er et godt folkehelsetiltak som når mange. Kyststiene brukes av alle generasjoner gjennom hele året.

Det er et stort antall småbåthavner av ulike karakter i Oslofjorden. Det finnes i dag ingen samlet oversikt og analyse av behovet for båtplasser. Flere kommuner har innarbeidet dette temaet i sine kommuneplaner, men Oslofjordens Friluftsråd anbefaler at det utarbeides en helhetlig strategi for lokaliseringen av småbåthavner for blant annet å få en sterkere samlokalisering av inngrepene og legge bedre til rette for sambruk med andre brukergrupper.

Natur- og friluftslivopplæring

Friluftsliv er viktig for å skape forståelse for naturverdiene. Kunnskapen om friluftsliv ser imidlertid ut til å forvitte i deler av befolkningen. Opplæring av barn og unge til friluftsliv blir stadig viktigere. Dette krever innsats både i forhold til opplæring i barnehager/skoler og engasjement i frivillig sektor. Prioritering av friluftsliv i statlige og kommunale budsjetter er derfor sentralt for å opprettholde det tradisjonelle friluftslivet. Med stadig mildere vintre, vil også fjord- og strandfriluftslivet bli viktigere gjennom hele året.

Rydding av marint avfall har vist seg å være et godt tiltak som en del av friluftsliv-opplæringen. Det gir kjennskap og eierskap til friområdene som ryddes og bygger gode holdninger hos elevene. Oslofjordens Friluftsråd har utviklet egne undervisningsopplegg knyttet til dette. Et godt eksempel på tiltak er Asker kommunes planlagte prosjekt «Hele Asker Rydder», som skal gjøre strandrydding og kunnskap om forsøpling obligatorisk for skoleelever.

Forvaltning av fiskeressursene

En rekke fiskeslag er akutt truet og i ferd med å forsvinne fra Oslofjorden. Økt kunnskap og utprøving av tiltak, som f.eks marine bevaringsområder, er derfor viktig. OF støtter opp om prosjekter som «Krafttak for kysttorsken». Det bør vurderes om lignende initiativ bør iverksettes også i Indre Oslofjord.

Oppsyn og tilsyn

Det er fire ulike myndighetsorganer som i dag driver oppsyn og kontroll i fjorden: Politiet, Fiskeridirektoratet, Kystverket og SNO. Særlig i sommersesongen oppleves det som nødvendig med økt tilstedeværelse for å kontrollere publikums adferd. Oslofjordens Friluftsråd vil peke på Skjærgårdstjenesten som en ressurs i denne sammenheng. Ansatte i tjenesten har god lokal kjennskap til alle forhold i fjorden og har høy tilstedeværelse. Med noe mer formell myndighet ville disse langt mer effektivt enn i dag kunne drive oppsyn og tilsyn i Oslofjorden.

Informasjons-/opplevelsessenter

Miljødirektoratet peker på behovet for å spre kunnskap om forholdene i Oslofjorden. Det vises til nasjonalparksentrene og Oslofjordmuseet i Vollen (ikke Hvalstrand) i Asker. Oslofjordens Friluftsråd er enig i at det er viktig å vise frem både naturmangfoldet og mulighetene for bærekraftig friluftsliv i Oslofjorden. For å nå frem til de unge generasjonene kreves det noe mer enn tradisjonell informasjonsformidling. Vi foreslår derfor at det utvikles et konsept for «opplevelsessentre» rundt Oslofjorden. De to nasjonalparksentrene, Ytre Hvaler og Færder, er naturlige utgangspunkt. Her bør besøkende kunne oppleve og studere livet i fjorden, og prøve seg på ulike friluftslivsaktiviteter. Begge disse sentrene må derfor få et bredere mandat og styrket økonomi.

For å nå frem til en større andel av befolkningen rundt Oslofjorden støtter Oslofjordens Friluftsråd forslaget om å etablere et opplevelsessenter sentralt i Osloområdet. Miljødirektoratet trekker frem Oslofjordmuseet i Vollen. Oslofjordens Friluftsråd tillater seg å peke på Slemmestad, hvor det er en større utbygging under planlegging. Det skal bygges ut næringsarealer og boliger med fokus på nærheten til Oslofjorden. Utbygger har et mål om å legge spesielt til rette for bedrifter med maritim og marin tilknytning og planelegger å utvikle attraktive uteområder i tilknytning til en ny småbåthavn og kyststien til Vollen.

Det er under planlegging andre aktiviteter og tiltak som vil kunne gi synergieffekter i forhold til et ”Opplevelsessenter for Oslofjorden”. Sammen med Asker kommune, konsulentfirmaet Mepex og næringsklyngen No Waste, deltar Oslofjordens Friluftsråd i arbeidet med å få etablert et «regionalt kompetansesenter for marin forsøpling» i Slemmestad. Dette inngår i Asker kommunes strategi for å bli en kommune uten forsøpling. Ved senteret skal det utføres forskning og analyse, og tilrettelegge for innovasjon og næringsutvikling. Et midlertidig analyseverksted og undervisningslokale er allerede etablert av Oslofjordens Friluftsråd og Mepex. I området er også VEAS lokalisert, med planer om å utvikle et demonstrasjonssenter for sirkulærøkonomi basert på ressurser fra avløpsvannet. I tillegg vil Geologimuseet og Cementmuseet etableres i nye lokaler. Oslofjordmuseet i Vollen ligger også i relativ kort avstand fra Slemmestad, tilgjengelig via kyststien. Et ”opplevelsessenter for Oslofjorden” vil derfor passe godt inn i strategien for utviklingen av Slemmestad. Hurtigbåtforbindelse og etter hvert elektrisk ferge til Oslo Sentrum, vil gjøre det tilgjengelig for et stort publikum.

Avslutningsvis vil vi igjen understreke viktigheten av det lages en «Helhetlig plan for Oslofjorden». Vi stiller gjerne på et møte i departementet for å utdype våre synspunkter og forslag.

Vennlig hilsen
OSLOFJORDENS FRILUFTSRÅD

Espen Søilen
direktør

Godkjent og sendt elektronisk